

ΣΤΕΡΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Δούλευε ὁ νοῦς μου κ' ἡ καρδιά,
σκέψη καὶ καρδιοχτύπι
Δίναν στήν πέπλα τὰ φρεσὶ
καὶ τὴ μιλιὰ στὴ γλώσσα...

Τώρα ἡ καρδιά μου ἀρρώστησε
κι ὁ νοῦς μου τώρα λείπει
Σ' ἐκείνη πού τῆς ἔγραφα
κ' εἶπα τραγούδια τόσα.

Δούλευε ὁ νοῦς μου κ' ἡ καρδιά
νὰ βγάλουν τὸ τραγούδι
Ποῦ ταν γιὰ κείνη τὸ νερό
πού θέλει τὸ λουλουδι...

Τώρα γιατί νὰ τραγουδῶ,
στίχους γιατί νὰ γράφω;
Ποῦς θὰ μ' ἀκούσῃ, θὰ τοὺς δῆ,
ἀφοῦ 'ναι αὐτῆ σὸν τάφο;

ΕΝΑΣ

ΤΙΠΟΤΑ

Στὸν Κοιτῆ τὸν Παλαμᾶ

Στὴν ἀρχὴ εἶτανε τίποτα, καὶ τὸ τίποτα τὸ
ἔκαμε ὁ Θεός, καὶ ὁ Θεός εἶτανε τὸ τίποτα.

Δὲν εἶχε μήτε Οὐρανὸ καὶ Γῆ, μήτε ἥλιο καὶ
ἀστρα, μήτε φυτὰ καὶ ζῶα, μήτε ἀνθρώπους. Εἶχε
ἓνα τίποτα ἀπ' ὅλα· κατιτὶ σὰν ἓνα χάος ἀμορφο
κι ἀκατασκέπαστο· μιὰ νύχτα δίχως φῶς· τὴ νύχτα
τῆς ἀνυπαρξίας.

Σὰν εἶδεν ὁ Θεός πὺ τίποτα δὲν εἶναι τίποτα
ἀν δὲν τὸ κάνει κατιτὶ, εἶπε στὸ χάος:

— Χάος! ζύπνησε, κινήσου, λάβε σάρκα καὶ
μορφῆ.

Καὶ μονομιὰς γινήκανε οἱ κόσμοι κι ἡ ζωὴ. Καὶ
γιὰ νὰ μείναι τίποτα τὸ ὅ τι γένηκε ἔκαμε καὶ τὸ θά-
νατο.

Ζωὴ λοιπὸν καὶ θάνατος εἶναι τὰ δύο ἀρνητικὰ
τὸ ἓνα τοῦ ἄλλοινοῦ πὺ κάνουν κατιτὶ· τὸ κατιτὶ
πού γίνεται γιὰ νὰ πεθάνει πὺ πεθαίνει· γιὰ νὰ
γίνει· δηλαδὴ τὸ τίποτα πὺ μὲς φανέρωσε ὁ Θεός.

χορεύει κίολο σὲ τηράει, πῶς σὲ τηράει!.. Φέγα,
φέγα νὰ γλυτώσῃς... Μὴ γιατί σέ... μὴ γιατί σέ...»
Φώναξες, καὶ πῆγες νάνασηκωθῆς. Σὲ κράτησα στήν
ἀγκαλιά μου. Ὑστερα σὲ πιάσανε κάτι γέλοια
σκιαχτερα, κ' ἀπὲ σὲ βάλαν πάλι στὸν καναπέ. Καὶ
σοῦ λεγα.— Κοιμήσου λίγο, καὶ θάλαφρώσῃς, θὰ
σιγάσῃς... Τώρα οὐλα θὰ σωπάσουνε... μὴ φοβᾶσαι
καὶ οὐλα θὰ σωπάσουνε... νὰ καὶ γὼ σωπαίνω, καὶ
δὲ σοῦ λέω ἄλλο... τσιμουδιά, μόνο ν' ἀκούω πῶς
χτυπάει τὸ αἷμα στὴ φλέβα σου, πὺ ἔτσι σὲ σφιγγω
ἀπὸ τὸ χέρι, πὺ ἔτσι σοῦ ἀπιθῶνα τὴ δαχτυλιά
στὸ μελίγγι σου, σὰν βούλα πὺ καίει... Σῦχασε
τώρα, μὴ ἀναδύεσαι· καὶ μὴ χλοσκάς... ἄκουσε
πού κοιμᾶνται οὐλα, καὶ πέσε καλά. βαθεῖα στὸν
ὑπνο, καὶ γὼ σὲ παραστήκω, σὲ σφιγγω πάντα μὲ
τὸ χέρι μου στὸ δικό σου... Κι' ἀκούω τὸ χτύπο
ἀπὸ τὸ αἷμα σου, πῶς χτυπάει, θὲ μου, πῶς χτυ-
πάει!..

'Ἐσὺ ὅλο κ' ἐλεγεσ κάτι. 'Αντρία, σοῦ εἶπα, μὴ
θερμαθῆκες; Στάσου νὰ βάλω τὰ χεῖλιά μου στὸ
κούτελό σου, νὰ ἰδῶ μὴν ἐθερμάθῃς... Ναί, πῶς
καίει τὸ κούτελό σου σὰν πλάκα καυμένη στὸν ἥλιο
μεσημεριοῦ, τὸ καλοκαίρι...

Καὶ ὕστερα σιγαλώτερα, σκιαχτά, σφιγγοντάς
σου τὸ χέρι περισσότερο, καὶ ζυγνόνοντας τὸ πρόσωπό

'Ἀπ' ὅλα τοῦ Θεοῦ τὰ ἔργα τὸ πιὸ τέλειο πὺ
ξέρομε εἶναι ὁ ἄνθρωπος.

'Ἡ σκόνη μὲ τὴ σκόνη κάνει γῆ, φωτιά, νερό·
τίς θάλασσες, τοὺς ποταμούς, τὰ σύννεφα, τὰστρο-
πελέκια, τὰ φυτὰ, τὰ ψάρια, τὰ πουλιά, ζῶα μι-
κρὰ μετὰ μεγάλων. Ὅλα ὅμως γίνονται, ζεγίνου-
νται καὶ ξαναγίνονται χωρὶς νὰ ξέρον τίποτα.

'Ο ἄνθρωπος μονάχα ξέρει ἀπὸ τὸ τίποτα νὰ
φκιαίνει κατιτὶ καὶ ξέρει πὺ τὸ κατιτὶ πὺ φκιαίνει
εἶναι τίποτα. Γιατί τὸν ἄνθρωπο τὸν ἔκαμε ὁ Θεός
στ' ἀχνάρι τοῦ ἀπάνω, τοῦδωκε τὴ γνώση, κι ἔτσι
κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση, ἐνῶ ἐκεῖνος τώρα ἀνα-
πάβεται ἐμεῖς δημιουργοῦμε ὁλοένα νέα τίποτα.

Καὶ τί δὲν κάνομε; — Ποῖος ἔκαμε τὸ σιδηρό-
δρομο καὶ τὸν τηλεγράφο; Ποῖος βρῆκε τὸν αἰτμό
καὶ τὸν ἠλεκτρισμό; Τὸ ἀερόστατο καὶ τὸ ἀεροκί-
νητο; Ποῖος ἔφκιασε τίς γλώσσες καὶ τίς ἐπιστῆ-
μες; τὴ φιλοσοφία καὶ τὰ πολιτεύματα;

Σὰν πὺ ἀλλάξαμε μὲ τὸ μυαλό μας ὅλα, ἀν
κατέβαινε στὴ Γῆ, νὰ περπατήσει ὁ Θεός, δὲ θὰ τὴ
γνώριζε. Ὁ θάμαζε κι ὁ ἴδιος βλέποντάς μας νὰ
χωρίζομε καὶ νὰ ἐνώνομε, νὰ χτιζομε καὶ νὰ χα-
λοῦμε, νὰ βολέβομε νὰ ξεβολέβομε κι ὅλο νὰ τε-
λειοποιοῦμε τὴν ἀτέλειωτη τοῦ τίποτα δημιουργία
μὲ μορφὲς καινούριες, μὲ ἰδέες πιὸ σαφὲς καὶ μὲ κα-
μώματα πιὸ ὀραῖα πὺ εἶναι ὅσες φκιαίες τόσες καὶ
καταστροφές.

Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος;

Μιὰ ἀρρώστια, ἓνα τίποτα τὸν κάνει τίποτα σὲ
μιὰ στιγμή· τὸ σάπιο τίποτα πὺ θάβομε στὸ τί-
ποτα.

Τοῦ νοῦ τὸ ἔργο μένει τάχα;

'Ἀνθρωπος γεννᾶται κι ἄνθρωπος πεθαίνει καὶ
τοῦ νοῦ τὸ ἔργο ὅσο πιότερο αὐξάνει τόσο πιότερο
καὶ μεταβάλλεται. Ἡ χτεσινὴ ἀλήθεια εἶναι ψέμμα
σήμερα κι ἐκεῖνο πὺ θαρρούσανε γιὰ πλάνη πρὸ χι-
λιάδες χρόνια εἶναι τώρα μιὰ κοινὴ σοφία πὺ ξέ-
ρουν τὰ παιδιὰ.

'Ἀπὸ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι τὸ λέμε πρόοδο. Ἀν
τὸ καλοσυλλογιστεῖς δὲν εἶναι παρὰ μιὰ μεταβολὴ
τοῦ τίποτα σὲ τίποτα.

Καὶ ὅμως ζοῦμε κι ἐργαζόμεστε κι ἀπολαβαί-
νομε, ἔσποντας καὶ μιὰ μέρα, γιατί λέμε ὅτι κάτι
κάνομε στὸν κόσμο, κατιτὶ προσθήκαμε στοῦ νοῦ τὸ

μου στὸ δικό σου·

— 'Αντρία, γιὰ δὲ μοῦ μιλάς;.. Πῶς ἀνασαι-
νεὶς βαρεῖς... Σκιαζομαι, 'Αντρία, πῆς μου τίποτα...

'Ἡ ἀνάσα σου μόνο ἀκουγόντανε. Τὴν ἐνοιωθα
στὴν ὄψη μου σὰν λίθα, καὶ σὰν ἔχνα στὸ λιθοῦρι.
Ἐσκέλεψες, ἀνταρτέηκες, ἀνάγυρες τὸ κεφάλι σου.
Σὲ κράτησα. Μὲ κοιτάξες παρὰξένα, ἀλαφιασμένα,
καὶ εἶπες σιγά, πὺ μόλις ἀκούσα·

— Πὺ εἶμαι!..

'Ἀπὲ ψάχοντας στὰ χέρια μου, βάνοντας τὰ
δαχτυλά σου στὰ δικά μου, ἔτσι πλέχοντάς τα
ἐκεῖ, σὰν σκιαγμένα, ἐχαμογέλασες.

— Θεανὼ μου... γλύτωσες;.. μοῦ εἶπες κοιτά-
ζοντάς με μ' ὀλογοῦρλωτα μάτια μέσα στὸ σκοτάδι.

— Σῶπα, σοῦ εἶπα σιγά, σῶπα γιατί κάτι
νοιῶνω νὰ ζυγῶνῃ ἐδῶ, κάτι ἀκούω ἔτσι σὰν νὰ
σαράνῃ τὰ σκοτάδια, σὰν ν' ἀνεμίζῃ τὸν τρόπο ὀλό-
γυρὰ μας... Κοντοζυγῶνει πάντα, καὶ τὰ βήματά
του ἐρχονται ὡς μὲ τὴν ἄκρη ἀπὸ τὸ πεσὶ μου,
ὡς μὲ τὴν ἀνατριχίλα του... Καὶ μὲ φουάνε τὰ
χνῶτα του σὰν τοῦ βωδιοῦ τὸ φύσημα, καὶ μὲ γλύ-
φουνε οἱ ἔχνες του... Ἀνανόθηκε, καὶ πασπατεύει
στὸ σπῆτι νὰ μ' εὔρη. Μὴ σκιαχτῆς ὀλότρελα, καὶ
νῆρθε μὴ σκιαχτῆς. Ἀκούε τόνε πὺ ἀρβολάει, καὶ
κοντοζυγῶνει. Κείνη ἡ πόρτα νὰ μαρμαρώνει... Νὰ

ἔργο· μιὰ ἰδέα, μιὰ ἐφεύρεση, μιὰ μηχανή.

'Ο ἄνθρωπος πεθαίνει καὶ τὸ ἔργο του πεθαίνει
μὰ ἡ ἀνθρωπότη ὅλο καὶ πολέπει, ὅλο καὶ δημιουρ-
γεῖ. Ὁ νοῦς δὲν πάθει. Μεταβαίνει ἀπὸ γενεὰ σὲ
γενεὰ, ἀπὸ αἶωνα σὲ αἶωνα, ἀπὸ τὸ ἄτομο στὸ
ὅλο, κι ἀπ' τὸ παρελθὸ στὸ μέλλο.

'Ἀλλοίμονο! Ἀν γίνει πάλι ὁ Κατακλυσμός
τοῦ Νῶε, πᾶνε ὅλα! Ἀν τσουγκρίσει μὲ τὴ Γῆ
κανένας ζέστρατος κομήτης, βράστα! Σὰν γεράσει
καὶ ἡ Γῆ σὰν τὸ Φεγγάρι, τί θὰ μείναι;

Τίποτα.

'Ἀνέβηκα στὴν πιὸ ψηλὴ κορυφὴ ἐνοῦς βουνοῦ κι
ἀποσταμένος κάθισα κι εἶδα τὴ Γῆ νὰ χάνεται.
'Ἐκεῖνο τὸ ψηλὸ βουνὸ εἶμουνα ἐγὼ, πὺ ἔχτισα τὸν
ἐαφτό μου μοναχός μου, καὶ τὸν ψῆλωσα μὲ κό-
πους καὶ μὲ μόχθους ὡς τὸν οὐρανὸ.

Καὶ εἶπα:

— Ὅχι! δὲν πεθαίνω ἐγὼ. Ἔχει κι ἄλλο κό-
σμο ἀπὸ τὴ Γῆ· τὸν κόσμο τῆς ἀθανασίας.

'Ἐνα ἄστρο μοῦ ἀπάντησε:

— Ἡ γνώση κάνει γνῶση καὶ ὁ κόσμος κόσμο. Τί-
ποτα δὲ ζεῖ αἰώνια μήτε πεθαίνει. Τίποτα δὲ χάν-
νεται. Ἀν ζοῦσε κατιτὶ αἰώνια, τὸ τίποτα δὲ θὰ
ὑπῆρχε. Ἀν ἀπόθαινε γιὰ πάντα, τίποτα δὲ θὰ εἶ-
τανε κατιτὶ. Ζωὴ καὶ θάνατος, ὕλη καὶ νοῦς εἶν'
ἓνα· ἓνα ἄναρχο κι ἀτέλειωτο, ἓνα παγκόσμιο, ἄ-
πειρο τίποτα.

Νὰ τὸ πιστέψω;

'Ἀλλὰ τί μὲ ὠφελεῖ κι ἀν τὸ πιστέψω; — Ὅτου
μεγαλῶνα τὸ ἐγὼ μου, τόσο πιὸ μεγάλο, τόσο πιὸ
παγκόσμιο γίνομαι τίποτα!

Εἶμαι λοιπὸν μωρός καὶ νὰ περιφρονῶ τὸ τίποτα
τοῦ κατιτὶ, καὶ νὰ ἀφωσιόνομε στὸ κάτι τοῦ τί-
ποτα τοῦ κόσμου. Δὲν ἀξίζει νὰ λυπάται καὶ νὰ
χαίρεται κανεὶς γιὰ ἓνα τίποτα. Πείτε πὺ τίποτα
δὲν εἶπαμε. Ἡ μᾶλλον πείτε πὺ σὰς ἔγραφα τί-
ποτα περὶ τίποτα.

Πόλη 17 τοῦ Σετέβρη 1905

ZACHARIAS ΦΥΤΙΑΗΣ

Κάποις λογιώτατος θέλοντας νὰ πουλήσῃ τὸ σπῆτι
του, πῆρε μιὰ πέτρα ἀπ' αὐτὸ καὶ τὴ γύριζε γιὰ δαίγμα.

Κάποις λογιώτατος θέλοντας νὰ μάθῃ, ἂν εἶναι ὁ-
μορφος, ὅταν κοιμᾶται, πῆρε ἓνα καθρέφτη, κι ἀφοῦ ἔ-
κλεισε τὰ μάτια του, καθρεπτίζονταν.

κλεινε σιδερόπορτα μαγεμένη... Ἀκούε τὸς, ἐρχεται
βαρὺς... Ὁ θεῖ μου, σμούλαξες, μὴ μιλάς, μὴ σαλεύ-
εις... Τώρα εἶνε στὴ σάλα, τὸν βλέπω πὺ στάθη-
κε... Τώρα περπατεῖ κατὰθῶ, σὰν νὰ τοῦ μύρισε
στὸν ἀγέρα κάτι, ἀκλουθᾶει τὰ βήματά του... Καὶ
τώρα τηράζει τὴν πόρτα, πασπατεύει στὴν πόρτα...
σὰν νὰ σέρνουνται ἀνεμικά, καὶ σὰν νὰ πέφτουνε μα-
γεμένα χεῖρια στὴν πόρτα, νὰ τὴν ψάχνουνε, νὰ τὴν
ζεπατᾶνε, νὰ τὴ μυστικορωτᾶνε... Νάτονε! Ἀσπρογε
ἄσπρογε μέσα στὸ σεντόνι του, στὸ σάβανο σεντόνι
του. Στέκει. Κοιτάζει ἐδῶ, καὶ τὰ μάτια του λυῶ-
νουνε ἀπάνου μας σὰν τ' ἄστέρια στὴν αὐγὴ. Κα-
λοπροαίρετα μάτια, ἡ μάτια φερμένα ἀπὸ τὰ κα-
ταχθόνια!.. Καὶ περίμενε, περίμενε ν' ἀκούσῃς τί
θὰ εἴπῃ. Ἀνθρωπινὸ αἷμα τάχα τοῦ μυρίζεις, ἔτσι
περιμένω ν' ἀκούσω σὰν τὸν δράκοντα νὰ εἴπῃ...
'Ἀνθρωπινὸ αἷμα μοῦ μυρίζεις!..

— Θεανὼ!.. ἐφώναξε. Ἡ πόρτα δὲν ἔνοιξε. Ἡ
φωνή του τὴν ἔμπαξε, πέρασαν ἀπὸ τίς χαραμάδες,
ἀπὸ τ' ἀνοιγματα, κ' ἔπεσε σὰν ψῶφιο φεῖδι στὰ
στήθια μου τὰ χιονισμένα, σὰν γλυστερὸ ψῶφιο φεῖδι
πού ἀναδύει ἀκόμα τὴν οὐρὰ. Ἡ πόρτα τώρα ἀρ-
βάλλησε. Σπρώχγεται, ἀναστενάζει, μὰ ἡ ὀρμή του
λυγίζει ἐκεῖ, ἡ ὀρμή του ἡ ἔκστερη, ἡ ταπεινὴ, πὺ
φτάνει ὡς μὲ τὸ χᾶδι νὰ μοῦ φαίνεται. Ἡ καρδιά